
SYNTHESE FICHES

Doel en algemene verplichtingen (art. 1-4):

Punt 1.

A.

Begin 2021 werd [artikel 22ter](#) ingevoegd in de Grondwet (**GW**). Deze waarborgt het recht op volledige inclusie in de samenleving met inbegrip van het recht op redelijke aanpassingen. Er is evenwel amper tot geen **screening van wetgeving** op verenigbaarheid met het UNCRPD en de GW gebeurd.

Wat betreft de samenwerking tussen de regio's komt de **Interministeriële Conferentie (IMC) Welzijn, Sport, en Gezinnen en Handicap** sinds 20/12/2021 opnieuw samen. Tussen 2013 en 2021 is deze niet bijeengekomen.

De *focal points* binnen de verschillende administraties en het coördinatiemechanisme moeten evenwel een dwingend mandaat hebben die hen meer toestaat dan louter vissen naar informatie. Ook meer personeel is nodig om hun mainstreamings- en coördinerende rol te vervullen.

Aanbeveling: handstreaming moet geïntegreerd worden in de dagelijkse werking van de wetgever, de administraties, de politieke kabinetten en de rechtbanken door bv. 'impact assessment', checklijsten, richtsnoeren en uiteraard tijdige en zinvolle raadplegingen van personen met een handicap.

B.

Wetgevers zijn over het algemeen slecht op de hoogte van de reikwijdte van het UNCRPD. Overtredingen worden zelden aan de kaak gesteld.

De beoordeling van handicaps is nog steeds sterk gemedicaliseerd. Ook de federale multidisciplinaire evaluatie¹ die nu wordt uitgerold blijft grotendeels gedomineerd door een medische beoordeling en houdt onvoldoende rekening met de omgeving van de persoon of de beoordeling van de noden door de persoon zelf. De nieuwe evaluatie van de IT waar in **het staatsrapport** over gesproken wordt is er niet gekomen. Belrai dat als voorbeeld wordt aangehaald voor de beoordeling van ondersteuningsbehoeften is daar niet voor aangepast.²

C.

---

¹ In het kader van wet tegemoetkomingen 1987.

² Zie [Advies 2023/03](#) Platform van adviesraden. Tool meet zorglast, niet verlies aan zelfredzaamheid of behoefte aan ondersteuning. Bv. Belrai houdt bijvoorbeeld geen rekening met de moeilijkheid waarmee iemand een taak uitvoert; noch wordt er rekening gehouden met de obstakels die iemand tegenkomt in verschillende (soms ontoegankelijke) omgevingen...

Momenteel zijn er meerdere erkenningsregimes voor handicap; een onduidelijk algemeen kader en veel *non take-up*. De IMC Handicap zou harmonisatie van het begrip handicap en standaardisering van de beoordeling ervan onderzoeken.³

Voor BDF is een uniforme beoordeling onmogelijk omdat een evaluatie altijd rekening moet houden met de finaliteit van een prestatie waarvoor iemand geëvalueerd wordt.

Aanbeveling: de definitie van handicap moet overeenkomen met art. 1 UNCRPD. Oorsprong of ouderdom van een handicap zijn niet van belang.

Aanbeveling: bij de **beoordeling van de handicap** moet altijd rekening gehouden worden met de **finaliteit van de uitkering**: integratie op de arbeidsmarkt verwezenlijken, minimuminkomen verzekeren, dekking extra kosten die gepaard gaan met de handicap?

Aanbeveling: aan elk screeningsinstrument moet een databank zijn **gekoppeld**. Koppeling databanken is belangrijk om **automatische identificatie van rechthebbenden** mogelijk te maken en *non take-up* te helpen bestrijden.⁴

Punt 2.

	Plan	Rapport	Looptijd	Opmerkingen
Federaal	Ja ⁵	Ja	2021-2024	• Niet ambitieus genoeg om aan normen UCNRPD te voldoen. ⁶
Interfederaal	Ja	Nee	2021-2030	• Louter beleidsafstemming (bestaande regionale maatregelen) – geen nieuwe ‘coherente’ normen te verwachten...
Vlaanderen	Neen			• Er is een Gelijkekansendecreet, ⁷ waar handicap een klein onderdeel van vormt.
Franse Gemeenschap	Neen			
Waals Gewest	Ja/Neen ⁸	Neen	2022-2024	• Toegankelijkheidsplan, maar dit is niet

³ [Interfederale strategie handicap 2022-2030](#), p. 7.

⁴ Zie [Advies 2023/03](#) NHRPH.

⁵ [Federaal Actieplan Handicap 2021-2024](#)

⁶ [Advies 2022/29](#) NHRPH.

⁷ Decreet houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid van 10 juli 2008. Deze legt die per legislatuur een gelijke kansen actieplan op. Momenteel loopt het [actieplan 2020-2024](#), waarbij **doelstelling 8 en 9** gericht zijn op de inclusie van personen met een handicap en op de integrale toegankelijkheid van Vlaanderen. [Nieuwe versie Decreet op komst](#).

⁸ [La Wallonie adopte son Plan accessibilité 2022-2024 au bénéfice des personnes en situation de handicap - Christie MORREALE](#)

				gepubliceerd; onzekere inhoud voor bevolking; geen opvolging mogelijk.
COCOF	Handistreaming ⁹	Ja		• Strategische doelstellingen die elke legislatuur voor zich bepaalt; • MAAR eerder lijst acties binnen eigen bevoegdheid – geen transversaal plan.
COCOM	Handistreaming			• Idem.
Brussels Gewest	Handistreaming ¹⁰	Ja	2022-2025 ¹¹	• Idem.
Duitstalige Gemeenschap	DG Inklusiv ¹²	Neen, wel evaluatie in plan voorzien	2015-2025	• Mening over?

← a mis en forme : Paragraphe de liste

Aanbeveling: er moet een opvolgingsmechanisme ingesteld worden voor het Interfederaal Actieplan Handicap omdat deze over verschillende legislaturen heen gaat en verschillende beleidsniveaus betreft.

Aanbeveling: handistreaming moet federaal verplicht worden: binnen elk domein moet men rekening houden met de impact op personen met een handicap.

Aanbeveling: budgetramingen zijn nodig voor beide plannen.

Punt 3 en Punt 4.

Vanaf 2023 bestaan er op alle beleidsniveaus adviesorganen. Er zijn 8 officiële adviesraden.¹³ Niet alle adviesraden voldoen aan de definitie van een organisatie van personen met een handicap van het Comité.¹⁴

De deelname van organisaties voor personen met een handicap aan adviesraden vormt een grote uitdaging. De inzet van hun kennis van het terrein op politiek

⁹ [decreet](#)

¹⁰ [ordonnantie](#)

¹¹ [Handistreaming plan 2022-2025](#)

¹² [DG Inklusiv 2025](#), Aktionsplan der Deutschsprachigen Gemeinschaft zur Umsetzung der UN-Konvention über die Rechte von Menschen mit Behinderung.

¹³ **Federaal** – NHRPH: enkel verplicht advies over [IVT-II](#); **Vlaanderen** – [Noozo](#); **Franse Gemeenschap** – kandidaatstelling loopt tot mei 2024; **Wallonië** – sinds februari 2023 inwerking; **COCOF**: advies verplicht over bepaalde zaken; **COCOM**; **Brussels Gewest**: advies over strategische doelstellingen rond handistreaming verplicht; **Duitstalige Gemeenschap** – sinds mei 2023 inwerking.

¹⁴ General Comment N. 7; CRPD/C/11/2, annex II, para. 3. Bv. Brussels Hoofdstedelijk Gewest – meerderheid zijn vertegenwoordigers van dienstverleners; Idem voor COCOM en COCOF.

niveau wordt immers financieel niet erkend. Verder is het secretariaat van de adviesraden vaak onderbemand en overwerkt. Zeker gezien de groeiende betrokkenheid van adviesraden met de uitrol van 'handistreaming'.

Daarnaast zijn niet op alle bevoegdheidsniveaus de ministers verplicht advies in te winnen over maatregelen die een impact kunnen hebben op personen met een handicap.¹⁵ Bijna op geen enkel niveau is er een plicht tot terugkoppeling.¹⁶

De raadpleging verbetert, maar voldoet nog niet aan de norm van art. 4(3) UNCRPD. Momenteel is deze nog onregelmatig en vaak laat in de besluitvorming. Best zou zijn dat alle bevoegde ministers verplicht worden de respectieve adviesraad te raadplegen in geval het besluit impact heeft op personen met een handicap. Dat dit een vormvereiste wordt bij de aannahme van beleidsmaatregelen.

Gezien de complexe institutionele structuur van België is er nood aan overleg tussen de verschillende adviesorganen. Momenteel bestaat er enkel een **vrijwillige coördinatie** (platform van adviesraden) waarbij het gezamenlijk secretariaat van de NHRPH en het BDF de organisatie en de opvolging van vergaderingen verzorgt.

Het advies van het platform van adviesraden is voor het eerst officieel gevraagd inzake de Interfederale Strategie.¹⁷

Aanbeveling: de raadpleging van de adviesorganen moet verplicht zijn bij materies die een impact hebben op personen met een handicap. Deze moet ook zo vroeg mogelijk in het beslissingsproces, anders is de raadpleging vaak *pro forma* en niet meer nuttig. Er moet ook een motivering gegeven worden waarom een advies niet gevolgd wordt.

Aanbeveling: het secretariaat van de adviesraden moet voldoende bemand zijn en loyaal zijn aan de adviesraad (geen belangenconflict met de administratie die de lonen van het secretariaat betaalt).

Aanbeveling: verenigingen voor personen met een handicap moeten op structurele wijze gesubsidieerd worden voor de politieke rol die ze spelen. Structurele financiering is noodzakelijk.

Gelijkheid en non-discriminatie (art. 5):

A.

¹⁵ WEL: [Vlaanderen](#); [Franse Gemeenschap](#);

NIET: [Waals Gewest](#); [Brussels Gewest](#); [Duitstalige Gemeenschap](#); [Federaal](#) (art. 20).

¹⁶ WEL: [Vlaanderen](#).

¹⁷ [Interfederale strategie handicap](#) 2022-2030.

Meervoudige discriminatie wordt sinds 2023 erkend.¹⁸ Nu kunnen ook positieve maatregelen opgelegd worden.

B.

Schadevergoeding bij discriminatie buiten de werkvloer is opgetrokken **van 1300 EUR naar 3900 EUR**.¹⁹ Bij meervoudige discriminatie, *kan* de rechter de forfaitaire **schadevergoedingen bij elkaar optellen** (*als* die het opportuun acht).

Niet op de List of Issues vermelde kwesties:

C. Doolhof voor de slachtoffers van discriminatie:

Een slachtoffer van discriminatie wordt geconfronteerd met een veelheid aan federale en regionale instellingen elk met een gedeeltelijke bevoegdheid.²⁰ **Deze complexiteit kan personen ontmoedigen om een klacht in te dienen.**

Aanbeveling: meervoudige discriminatie vereist een meervoudige aanpak en samenwerking. Personen met een handicap moeten beter geïnformeerd worden.

D. Rechtsmiddelen in geval van weigering van redelijke aanpassingen:

Het weigeren van redelijke aanpassingen is onder [art. 14 van de Anti-Discriminatiewet](#) aangemerkt als een vorm van discriminatie. Het begrip redelijke aanpassingen moet gekaderd en verduidelijkt worden. Bovendien vindt BDF dat bij een weigering direct een stap naar de rechter zetten veel slachtoffers ontmoedigt.

Aanbeveling: er is nood aan omkadering van het begrip redelijke aanpassingen: wat is het, wat is het niet, welke steun is beschikbaar, hoe redelijkheid te beoordelen. Deze laatste vraag vereist een referentielijst van

¹⁸ [Wet van 7 april 2023](#) tot wijziging van de drie antidiscriminatiewetten.

¹⁹ Automatische jaarlijkse indexering voorzien.

²⁰ Zo is er **Unia**, een interfederale instelling, bevoegd om discriminatie te bestrijden, maar [sinds 15/3/2023](#) dit niet kan doen voor Vlaamse bevoegdheden want Vlaanderen heeft sindsdien een eigen [Vlaams Mensenrechteninstituut](#). Daarnaast werd [in 2019](#) besloten een [Federaal Instituut voor Mensenrechten](#) (FIRM) op te richten. Deze startte zijn werkzaamheden in februari 2021. Het FIRM heeft een residueel mandaat op grond waarvan het bevoegd is voor mensenrechtzaken die niet onder de bevoegdheid vallen van andere organen zoals Unia, Vlaams Mensenrechteninstituut, [Gegevensbeschermingsautoriteit](#) (GBA), [Myria](#), [Steunpunt tot bestrijding van armoede](#), [Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen](#)....

beslissingen (wat is eerder in gelijkaardige omstandigheden als evenredig geacht...).

Aanbeveling: er is nood aan een sensibiliserings-/informatiecampagne rond het recht op redelijke aanpassingen.

Vrouwen met een handicap (art. 6):

A.

Buiten de aanpassingen van de 3 antidiscriminatiewetten, heeft het BDF geen significante verandering in de wetgeving kunnen vaststellen.

De regelgevingsimpactanalyse (RIA) waarnaar **het staatsrapport** verwijst²¹ wordt in de praktijk vaak in een vergevorderd stadium van het redactie- en onderhandelingsproces van regelgeving doorgevoerd, waardoor deze geen invloed heeft op het besluitvormingsproces. Het [Impactanalysecomité](#) dat jaarlijks verslagen dient op te maken, heeft er maar [2 opgemaakt](#) (2014, 2015).

B. Het probleem van toegang tot onderwijs en arbeid werd niet enkel door het UNCRPD Comité vastgesteld,²² maar ook door het CEDAW Comité.²³ Ook de Hoge Raad voor Werkgelegenheid in België ziet werk als bron van emancipatie en meer onafhankelijkheid van vrouwen.²⁴ Desalniettemin, qua concrete acties voor vrouwen met een handicap op vlak van onderwijs en werk heeft het BDF niets kunnen aanhalen. Wel is er voor hun empowerment financiering voorzien voor zelfverdedigingscursussen.²⁵

Aanbeveling: alle beleidsmaatregelen en actieplannen moeten zowel aan gender- als aan handistreaming werken. D.w.z. binnen gendermaatregelen dat er aandacht is voor handicap en binnen handicapgerelateerde maatregelen specifieke aandacht voor vrouwen.

²¹ Art. 5 [Wet houdende diverse bepalingen inzake administratieve vereenvoudiging van 15 december 2013](#).

²² Comité voor de rechten van personen met een handicap, *List of issues*, 30 april 2019, punt 6 (b). https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD%2FC%2FBEL%2FQPR%2F2-3&Lang=en.

²³ Comité voor de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, *Eindconclusies België*, punt 56 (b). https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW%2FC%2FBEL%2FCO%2F8&Lang=en.

²⁴ Hoge Raad voor Werkgelegenheid, *De arbeidsmarktparticipatie van vrouwen*, 2023, p. 9. https://hrw.belgie.be/sites/default/files/content/download/files/hrw_arbeidsmarktparticipatie_van_vrouwen_20230123.pdf.

²⁵ Maatregel 40, [Nationaal Actieplan in de strijd tegen gendergerelateerd geweld 2021-2025](#).

Kinderen met een handicap (art. 7):

A.

Bevoegdheid verdeeld in België over regio's en dienstverleners: **hulp aan kinderen en hulp aan personen met een handicap**. Tussen de twee diensten is er onvoldoende coördinatie.

Het BDF stelt vast dat er een **schrijnend tekort is aan ondersteunende diensten** die de inclusie van kinderen zouden faciliteren: blijven in eigen gezin, naar reguliere school gaan, deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten van eigen keuze...

Zo is er bv. een veel **te klein aanbod aan kinderopvang in alle regio's, laat staan inclusieve opvang** of gespecialiseerde opvang.

Verder is er ook een **schrijnend tekort aan opvangplaatsen voor kinderen in gemeenschapsinstellingen**.²⁶

Aanbeveling : er is meer coördinatie nodig tussen betrokken diensten van 'jeugdhulp' en 'hulp aan personen met een handicap'. Samenwerkingsakkoorden en gegevensuitwisseling zijn cruciaal voor een snelle en effectieve hulpverlening.

Aanbeveling: meer budget voorzien voor ontwikkeling van ondersteunende diensten voor kinderen met een handicap en hun gezin. Deze moeten het kind zelfstandig leren zijn en eigen keuzes laten maken. Het voornaamste doel is altijd dat het kind in eigen gezin kan opgroeien.

B.

Er zijn geen duidelijke gegevens beschikbaar over hoeveel kinderen er in instellingen verblijven.

Bevordering van bewustwording (art. 8):

A. en C.

De meeste bewustmakingsinspanningen worden geleverd door organisaties voor personen met een handicap. Deze zijn bijgevolg beperkt tot eigen publiek van de organisaties. De overheden hebben **geen specifieke actieplannen of strategieën opgezet**.²⁷

²⁶ Zo heeft er een tiener van 16 met een handicap een [nacht in de cel moeten doorbrengen](#) omdat de rechter bevolen had deze in een gemeenschapsinstelling onder te brengen, maar daar werd geen plaats gevonden.

²⁷ Maatregel 35 van het [Federale Actieplan Handicap](#) voorzag dat de Minister belast met personen met een handicap het UNCRPD in de 3 landstalen, gebarentaal en *easy-to-read* formaat ging publiceren en populariseren. **Dit is eind 2023 niet gebeurd.**

Los van de samenleving en de dienstverleners, zijn ook de burgers met een handicap niet goed op de hoogte van hun rechten, waardoor **non-take up** een belangrijk probleem is.

Aanbeveling: er is nood aan een gecoördineerde bewustmakingscampagne in heel België.

Aanbeveling: voer maatregel 35 van het federale actieplan door²⁸.

Aanbeveling: curricula (en bijscholing) van professionals ((para)medici, leerkrachten, media, handicapsector, politie, architecten, ontwikkelaars AI) moeten modules over handicap bevatten.

B.

Aan de Vlaamse kant bestaat bij de VRT een engagement om aanwezigheid van personen met een handicap op het scherm te garanderen (los van hun handicap).²⁹ Aan de Franstalige en Duitstalige kant ontbreken dergelijke engagementen.³⁰

Er zijn geen wettelijke bepalingen of actieplannen gericht op gelijkwaardige representativiteit van personen met een handicap. Handicap wordt vaak nog enkel in beeld gebracht omwille van de handicap zelf en niet de persoon erachter. Nog moeilijker is het op beeld krijgen van personen die met intersectionele discriminatie te maken hebben zoals geslacht, etnische afkomst, gender etc.

Verder is er heel weinig gebarentaalvertolking in de media.

Aanbeveling: alle mediakanalen, zeker de openbare omroep, moeten diversiteitsactieplannen opstellen. Geen engagementen, maar resultaatsverbintenissen moeten erin opgenomen staan. Streefdoel: evenwaardige participatie van personen met een handicap.

Toegankelijkheid (art. 9):

A.

In 2014 ([punt 22](#)) beval het Comité aan een wettelijk kader op te zetten met specifieke, bindende benchmarks voor toegankelijkheid van gebouwen, wegen en vervoer, diensten en digitale diensten. Verder moest er monitoring opgezet worden en boetes voorzien worden.

Er is **geen wettelijke benchmark** van toegankelijkheid bepaald (in geen één regio). Meer nog, in geen één regio, noch op federaal vlak zijn er

²⁸ WAT?

²⁹ [Beheersovereenkomst VRT-2021-2025](#) (Punt 2.2)

³⁰ [Franstalige gemeenschap](#)

langetermijnplannen met **deadlines, bindende evaluatie-indicatoren en budgetramingen**. Deze moeten dringend opgesteld worden. Daarnaast is het cruciaal dat de uit te werken wettelijke benchmarks³¹ van toegankelijkheid tussen de regio's afgestemd worden en dat gespecialiseerde organisaties in toegankelijkheid (CAWaB en Inter) geraadpleegd worden.

Het BDF vindt toegankelijkheid een even belangrijk criterium als duurzaamheid. Zie ook in dezelfde aard de [aanbeveling](#) van de Europese Commissie om toegankelijkheidsbarrières samen aan te pakken met de verbetering van energie-efficiëntie. In die zin is er een principiële akkoord in Vlaanderen inzake de [Toegankelijkheidsverordening 2009](#): toegankelijkheid van een groot aantal publieke gebouwen en openbare ruimten zal verplicht worden bij renovatie. Meer belangrijk: bij elke aanvraag zal een toegankelijkheidsverslag verplicht worden om handhaving te verbeteren.

Wat concreet **openbare dienstverlening** betreft, wordt er vaak niet gedacht aan de toegankelijkheid van informatie en communicatie. Zo moeten personen met een auditieve handicap zich op eigen kost laten vergezellen door een tolk in **gebarentaal**. Er wordt geen terugbetaling voorzien.

Daarnaast wordt de dienstverlening in het algemeen steeds meer gedigitaliseerd, zonder dat er voldoende rekening gehouden wordt met de diversiteit aan handicaps. Gezien de grote digitale kloof leidt dit vaak tot *non-take up* van rechten. Menselijke begeleiding wordt steeds meer ingeperkt. Zo zorgt de digitalisering van de financiële sector ervoor dat sommige personen met een handicap beroep moeten doen op hun naasten en/of verzorgers om hun financiële zaken op orde te hebben. Dat is erg vernederend.

Inzake producten is er de **European Accessibility Act** die naar verwachting veel verbetering zal brengen aangezien veel producten momenteel helemaal niet aangepast zijn aan behoeften van personen met een handicap.

Aanbeveling: er is nood aan een uitwerking van wettelijke toegankelijkheidsbenchmarks die coherent zijn over de regio's heen voor gebouwen, vervoer, wegen, diensten (o.m. communicatie) en digitale inhoud. Daarnaast moet er een toegankelijkheidsplan opgezet worden met deadlines, bindende evaluatie-indicatoren en budgetramingen. Er moet aandacht zijn

Commenté [MN1]: Elles ont droit à des remboursement.
Vérifier avec les asso concernées

³¹ Waals Toegankelijkheidsplan voorziet in uitwerking benchmark: <https://www.aviq.be/fr/actualites/la-wallonie-adapte-son-plan-accessibilite-2022-2024-au-benefice-des-personnes-en#:~:text=La%20mise%20en%20place%20d%E2%80%99un%20d%C3%A9cret%20cadre%20sur%20l%E2%80%99accessibilit%C3%A9%20dont%20l%E2%80%99objectif%20est%20d%E2%80%99assurer%20l%E2%80%99accessibilit%C3%A9%20des%20personnes%20%C3%A0%20mobilit%C3%A9%20r%C3%A9duite%20aux%20b%C3%A2timents%20et%20espaces%20publics%20aux%20services%20aux%20%C3%A9v%C3%A9nements%20et%20%C3%A0%20l'information.>

voor behoud van erfgoed, maar dit mag geen excuus zijn om niet te moeten voldoen aan de toegankelijkheidsnorm.

Aanbeveling: toegankelijkheid moet een voorwaarde worden voor het verkrijgen van subsidies (renovatie/bouw). Handhaving belangrijk: verplicht toegankelijkheidsverslag voor vergunning en controle bij oplevering.

Aanbeveling: bestaande expertisecentra moeten verplicht geraadpleegd worden bij elke renovatie en moeten ook vertegenwoordigd worden op niveau van de standaardisatie (NBN) en in diensten van openbaar nut.

Aanbeveling: voorzie gratis gebarentolken minstens in alle gezondheidszorgdiensten en overheidsdiensten.

Aanbeveling: voor alle diensten moet een non-digitale variant beschikbaar zijn. Deze nood werd reeds [erkend door het Europees Parlement](#) (2023).

B.

De meeste treinstations zijn niet autonoom toegankelijk (hoogte perron niet afgestemd op die van de treindeuren; geen lift aanwezig). In minder dan 30% van de stations is assistentie beschikbaar.³² Slechts in 7,4% van de stations is assistentie binnen 3 uur beschikbaar, anders moet deze minstens 24 uur op voorhand gereserveerd worden.³³

Aldus kunnen veel personen met een handicap niet zelfstandig en zeker niet spontaan de trein nemen.

Wat betreft bussen en trams, wordt er geen assistentie voorzien, terwijl deze ook niet autonoom toegankelijk zijn. In december 2023 heeft de [rechtbank van eerste aanleg in Antwerpen](#) De Lijn nog veroordeeld voor het feit dat er sinds 2019 geen verandering komt in de discriminerende behandeling van personen met een handicap. Infrastructuur is niet toegankelijk, personeel is niet opgeleid, er zijn niet overal hoorbare aankondigingen of automatische oprijdplaten.

Er zijn veel problemen rond **interregionaal schoolvervoer**.

Assistentie wordt niet verzekerd bij de **wisseling van vervoermiddel** (van trein naar bus/tram, taxi of aangepast vervoer...).

³² Voor personen zonder rolstoel is er assistentie voorzien in 159/555 stations (2022). En in 2032 zouden er 78 moeten bijkomen.

Voor personen in een rolstoel gaat dit om 132/555 stations. In 2033 zouden er 20 bij moeten komen. Zie [Bijlage 17 van het Beheerscontract NMBS 2023-2032](#).

³³ 41/555 stations. Zie: <https://www.belgiantrain.be/nl/travel-info/prepare-for-your-journey/assistance-reduced-mobility>.

Aanbeveling: Verzekeren van assistentie bij intermodaliteit en verplaatsing tussen de deelstaten. Zeker wat betreft interregionaal schoolvervoer.

Aanbeveling: transport is enorm belangrijk (naar het werk, naar medische afspraken, naar school...). Dit moet dringend erkend worden door middel van ambitieuze en afdwingbare toegankelijkheidsvereisten.

C.

Er zijn te weinig controles op de naleving van bestaande toegankelijkheidsnormen. Subsidies voor de renovatie of bouw van infrastructuur worden zelden gekoppeld aan een verbetering van de toegankelijkheid.

D.

Er is geen toegankelijkheidsnorm. Er zijn geen sancties voorzien.

E.

Toegankelijkheid en universeel ontwerp maken nergens deel uit van verplichte curricula.

Aanbeveling: Maak toegankelijkheid en universeel ontwerp een verplichte module in de curricula en bijscholingen.

Risicosituaties en humanitaire noodsituaties (art. 11):

A.

Info uit de [studie aangevraagd door Fedasil](#) (2018, p. 25): Er is een formele identificatie van kwetsbaarheid bij aanvraag van internationale bescherming door de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ). De dienst dispatching van Fedasil die verantwoordelijk is voor de opvangplaats maakt evenwel een eigen categorisatie die niet *per se* overlapt met deze van DVZ.

Wat betreft de recente migratiegolf uit Oekraïne waren er heel weinig maatregelen getroffen voor bv. personen met een auditieve handicap. Er waren onvoldoende tolken en er was geen financiële steun.

Aanbeveling: aangepaste (individuele) opvang moet een wettelijke verplichting zijn voor gezinnen met leden met een handicap.

B.

Verschillende federale plannen voorzagen de aanpassing van noodplannen en crisiscommunicatie aan de noden van personen met een handicap.³⁴ Echter is dit

---

³⁴ [Federaal Actieplan Handicap](#) (2 eerste maatregelen) stelden dat de noodplannen en de crisiscommunicatie moesten aangepast worden aan de noden

nog altijd niet gebeurd en de handicapsector wordt zelfs na meermaals aandringen niet geraadpleegd.

De COVID-gezondheids crisis en de overstromingen 2021 hebben aangetoond dat België slecht voorbereid was/is voor crisissituaties.

Bij de COVID-19 is veel misgegaan:

- Geringe betrokkenheid handicapsector bij besluitvormingsproces;
- Toegang tot gezondheidszorg en redelijke aanpassingen zijn abrupt onderbroken;
- Groot isolement van personen met een handicap in het algemeen en kinderen met een handicap in het bijzonder. Het Kinderrechtencommissariaat in Vlaanderen heeft in het [jaarrapport 2019-2020](#) gewezen op de psychologische schade bij kinderen in instellingen die geen contact hadden met hun ouders;
- Geen mogelijkheid tot afstandsonderwijs voor kinderen met een handicap;
- Gebrek aan sanitaire voorzieningen in residentiële diensten (en in verpleeghuizen);
- Slechte communicatie (persconferenties zonder gebarentaal, niet in Duits...)
- ...

De overstromingen in 2021 hebben duidelijk gemaakt dat hulpnummers en 'apps' niet toegankelijk zijn voor dove personen. Er waren geen specifieke evacuatieplannen die aangepast waren aan de (behoeften van) personen met een handicap. Verder waren gemeenten en hulpdiensten niet op de hoogte van de aanwezigheid van personen met een handicap noch van hun behoeften.

Aanbeveling: de nood- en evacuatieplannen, de crisiscommunicatie en informatiebrochures moeten aangepast worden aan de noden van personen met een handicap. De personen met een handicap en hun noden moeten op voorhand gekend zijn. Minstens door de gemeentes, de nooddiensten en de civiele bescherming.

Aanbeveling: aangepaste formules moeten bestaan die rekening houden met keuzevrijheid en het recht op privé- en gezinsleven. Isolement kan een optie zijn, maar slechts één van en op bepaalde voorwaarden die mentale impact inperken.

Commenté [PE2]: Bij de overstromingen van 2021 was er ook niet geweten waar er zich personen met een handicap bevonden. Er moet dringend een databank komen van het aantal PMH in België.

van personen met een handicap. Daarnaast voorziet het [Nationaal Actieplan in de strijd tegen gendergerelateerd geweld 2021-2025](#) in maatregel 106 de verbetering van toegankelijkheid van noodnummers voor personen met een handicap, in het bijzonder vrouwen.

Aanbeveling: essentiële zorg moet altijd gewaarborgd blijven (ook aan huis). De aanpak van personen met een handicap in en buiten een crisis moet herbekeken worden.

C. Er is nog steeds geen samenwerking

Gelijkheid voor de wet (art. 12):

A.

Bijstand dient volgens de wet voorrang te krijgen op vertegenwoordiging.³⁵ Desondanks stelt het BDF vast dat het aantal dossiers van personen onder vertegenwoordiging voortdurend toeneemt.³⁶ Er zijn geen officiële statistieken daarover beschikbaar.³⁷

De rechter dient voorrang te geven aan familieleden. Het BDF stelt vast dat de digitalisatie van het dossierbeheer en de verplichte rapportering evenwel veel niet professionele bewindvoerders afschrikken. Daarnaast gaat de voorkeur ook gewoonweg vaak naar professionele bewindvoerders omdat dit bv. minder ondersteuning vraagt van de griffie.³⁸

De vrederechter oordeelt over de bekwaamheid (en expliciet over opgesomde handelingen).³⁹ Daarbij *kan* de rechter alle dienstige inlichtingen inwinnen.⁴⁰ Het BDF stelt vast dat lang niet alle nuttige inlichtingen ingewonnen worden aangezien de redenen voor een verzoek tot bewindvoering slechts kort toegelicht moeten worden. Zo wordt er niet gevraagd om de **concrete moeilijkheden** die men ondervindt te schetsen. Dit is evenwel belangrijk om een echte **bewindvoering op maat** te verzekeren.

Bovendien constateert het BDF dat vrederechters **middelen en tijd te kort** komen om een beschermingsmaatregel op maat uit te werken, wat vaak resulteert in een overname van bijna alle onbekwaamheden uit de lijst.

Aanbeveling: voorzie een **checklist van problemen** die een persoon ondervindt en wat deze wel nog zelf kan om een beschermingsmaatregel op maat te maken. Rechters moeten **richtlijnen hebben** die gebaseerd zijn op

Commenté [DV3]: thomas revoit libellé des recomm

Commenté [MN4]: geen lijst in wetgeving

Commenté [MN5R4]: zorg op maat

Commenté [DV6R4]: partir d'une analyse des cap et incap d'ela personne

Commenté [MN7R4]: overbescherming en evalutie

Commenté [DV8R4]: + trop de mesures de protection (reprendre chiffres) et privilégier les mesures d'accompagnement . actuellement on facilité vie des admin

Commenté [MN9R4]: @Duchenne Véronique wat wordt dit

³⁵ Art. 492/2 BW.

³⁶ Steunpunt bewindvoering, Jaarverslag 2022, p. 3.

<https://steunpuntbewindvoering.be/sites/default/files/Jaarverslag2022.pdf>.

³⁷ Het Belgisch Statistiek bureau Statbel heeft geen bevoegdheid om daarrond te werken [volgens de Minister van de Economie en Werk](#) (p. 104).

³⁸ Hoge Raad voor de Justitie, *Audit: het toezicht op de bewindvoeringen door de vrederechters*, p. 20.

<https://hrj.be/admin/storage/hrj/rapport-audit-bewindvoering.pdf>.

³⁹ Art. 492/1 BW.

⁴⁰ Art. 488bis BW.

het UNCRRPD en de mensenrechten. De rechters moeten ook op sociale diensten kunnen rekenen en tijd hebben om situaties op te volgen.

Aanbeveling: zorg voor statistieken: % onder bewind, h% bijstand en % vertegenwoordiging. Dit is nodig om te verzekeren dat er echt voorrang verleend wordt aan bijstand.

Aanbeveling: zorg voor infobrochures voor bewindvoerders die als bijstandsverlener optreden. Deze moeten communicatievaardig zijn.

Aanbeveling: de rechter moet wettelijk verplicht worden om familieleden op te roepen om de voorrang van familiale bewindvoering te verzekeren. Procedure van beheer en rapportering moet duidelijk versoepeld worden.

Aanbeveling: er is **meer sensibilisering** nodig over de mogelijkheid om je voorkeuren kenbaar te maken rond een (latere) bewindvoerder, vertrouwenspersoon etc. .

Aanbeveling: bewindvoerders moeten een opleiding volgen. Verder moeten zij verplicht meermaals per jaar met de beschermde persoon samen zitten. Daarnaast moet er een auditcomité zijn en moeten er sancties voorhanden zijn in geval bij evaluatie blijkt dat de bewindvoerder zijn taak slecht uitvoert. Tot slot is het belangrijk om het aantal dossiers van elke professionele bewindvoerder te beperken tot diens werkelijke werk- en ondersteuningscapaciteit.

B.

Vrederechten hebben tijds- en personeelstekort om hun werk deftig uit te voeren. Zie aanbevelingen hierboven.

C.

De FOD justitie werkt aan een vorming voor bewindvoerders.⁴¹

Aanbeveling: de formingen van bewindvoerders moeten aansluiten op het UNCRRPD.

Toegang tot de rechter (art. 13):

A.

Er zijn geen opleidingen voorzien.

Aanbeveling: alle personeel (niet enkel stagiaires) in de justitionele sector moet regelmatig opleidingen krijgen over de rechten van personen met een handicap.

⁴¹ Zie [Advies 2023/07 NHRPH](#).

B.

De meeste gevangenissen zijn oud en niet aangepast aan de hedendaagse normen op vlak van hygiëne en sanitaire voorzieningen.⁴² Er is nog steeds een grote overbevolking⁴³ waardoor oude gevangenissen worden heropend.⁴⁴

Naast het ontbreken van ruimtes, is er ook een groot personeelstekort. Daardoor is het vaak onmogelijk om een speciaal aanbod te organiseren en om aan individuele behoeften te voldoen.

Daarnaast zijn er ook taalproblemen. Zo is België in [2019 veroordeeld](#) door het Europees Hof van de Rechten van de Mens (EHRM) omdat een Duitstalige man in een Franstalige gevangenis zat en geen toegang had tot een bepaald zorgaanbod in het Duits.

C.

Het BDF is niet op de hoogte van procedurele bepalingen die stellen dat de kosten voor een tolk gebarentaal gedragen worden door de politie dan wel de rechtbank, buiten strafprocedures om ([EU-richtlijn](#)). Het BDF heeft ook geen info kunnen vinden over de beschikbaarheid van *easy-to-read* rechtsdocumenten (terwijl **het staatsrapport** wel spreekt van gratis braillevertalingen).

Aanbeveling: er moeten redelijke aanpassingen komen in de justitiële sector zoals tolken gebarentaal in de gevangenis en in alle gerechtshoven.

Veiligheid en vrijheid van de persoon (art. 14):

A.

De [wet van 5 mei 2014](#) is niet aangepast. In 2019 werd een [wetsontwerp](#) in de Kamer ingediend om de wet af te stemmen met het EVRM, maar deze is nog steeds hangend in de kamer.

Er zijn aanstellen gemaakt om de wet van 1990 te wijzigen.⁴⁵ Het BDF bezit de tekst niet, maar uit het [advies van de voorzitters van de vrederechten en de](#)

⁴² België telt 38 gevangenissen. Slechts een klein deel ervan zijn nieuw/goed gerenoveerd. Er staan nog 4 gevangenissen gepland voor de komende jaren.

⁴³ <https://www.lesoir.be/533882/article/2023-08-29/surpopulation-en-prison-lapplication-des-petites-peines-fait-craindre-le-pire#:~:text=Selon%20les%20derniers%20chiffres%20du,carc%C3%A9rale%20de%2011%2C1%20%25.>

Zo waren er in juni 2023 11 649 mensen in de gevangenissen tegenover een capaciteit van 10 653 plaatsen: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/06/27/overbevolking-gevangenissen-belgie/#:~:text=11.649%20mensen%20in%20de%20gevangenissen%20in%20ons%20land%2C%20tegenover%20een%20capaciteit%20van%2010.653%20plaatsen>

⁴⁴ https://www.standaard.be/cnt/dmf20231123_97472371

⁴⁵ Op 2 juni 2023 werd een voorontwerp rond de wijziging van de wet van 1990 [goedgekeurd op de ministerraad](#).

[politierechtbanken](#) blijkt dat de wet overhaast is, dat er nog veel onduidelijkheden zijn over de termen en de voorstellen daarin.

Verblijf van geïnterneerden in gevangenissen zonder gepaste zorg is nog steeds een probleem: het aantal geïnterneerden in gevangenissen is de voorbije 5 jaar verdubbeld.⁴⁶ Dit is ook veroordeeld door het [Comité van ministers van de Raad van Europa](#). En onlangs bevestigd in een [rapport van Unia](#) (2023).

B.

België ondersteunt noch het Verdrag van Oviedo, noch het ontwerp-protocol.⁴⁷

Aanbeveling: Geestelijke gezondheidszorg is al jaren een pijnpunt dat niet deftig aangepakt wordt door FOD Justitie. De federale staat en de gewesten moeten het zorg- en ondersteuningsaanbod beter coördineren.

Aanbeveling: Geïnterneerden horen niet thuis in de gevangenis (zelfs niet in de psychiatrische vleugel ervan). Ze moeten de nodige medische zorg en ondersteuning krijgen. Levenslange internering, wat neerkomt op opsluiting, moet onmogelijk gemaakt worden.

Vrijwaring van foltering en van wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing (art. 15):

Gezien de overbevolking van gevangenissen en psychiatrische instellingen worden er nog vaak dwangmaatregelen en isolatie gebruikt.

De [laatste observaties van het Anti-Foltercomité van de VN](#) (2021, punt 7) zijn niet tevreden met de vooruitgang van toezicht op en onderzoek naar politiegeweld. Zo wordt gesteld dat Comité P niet onafhankelijk is, gezien het bestaat uit politiemensen. Verder stelt het Comité (punt 19-20) dat het niveau van gezondheidszorg in gevangenissen nog ontoereikend is.

Vrijheid van uitbuiting, geweld en misbruik (art. 16):

Er zijn zorgcentra na seksueel geweld opgericht. Hun websites zijn evenwel niet toegankelijk voor personen met een handicap (geen *easy-to-read*, onduidelijk of er redelijke aanpassingen zijn in de centra voor dove of slechthorende personen, personen met een verstandelijke handicap...).

Aanbeveling: Er moet een onafhankelijk meldpunt komen dat gevallen opvolgt, registreert (**statistiek**) en ook bevoegd is om controle uit te oefenen op instellingen.

Aanbeveling: maak zorgcentra na seksueel geweld toegankelijk voor de personen met een handicap.

⁴⁶ <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2023/09/22/geïnterneerden-gevangenis-fpc/>

⁴⁷ Staatsrapport punt 124.

Aanbeveling: de toegang tot de Hulplijn geweld, misbruik en kindermishandeling (1712) moet vergemakkelijkt worden.

Aanbeveling: er moet een gesubsidieerde opleiding komen voor personen met een handicap over grenzen bepalen/verdedigen en deze moet hen ook aanmoedigen om te spreken.

Aanbeveling: Voorzie opleidingen voor overheidspersoneel en zorgpersoneel, advocaten, politie, magistraten over de realiteit van personen met een handicap. Professionele actoren moeten o.a. communicatievaardigheden bezitten om gevoelige zaken te bespreken.

Bescherming van de persoonlijke integriteit (art. 17):

Veel instellingen vragen, informeel omdat dit bij wet verboden is, dat een toekomstige inwoner voorafgaandelijk gesteriliseerd wordt dan wel dat er contraceptie ingenomen wordt.⁴⁸ Hoewel er geen fysieke dwang is, wordt de **toestemming van de patiënt vaak verkregen zonder dat de patiënt goed geïnformeerd is**. In de zaak [G.M. e.a. t. Moldavië van 22 november 2022](#) heeft het EHRM beslist (§133) dat een geldige toestemming in geval van een verstandelijke kwetsbaarheid betekent dat er een wettelijke procedure moet zijn die de betrokkene ondersteunt bij het uiten van de toestemming.

Er zijn evenwel geen cijfers beschikbaar omdat dit een delicate kwestie is die vaak anoniem gemeld wordt bij verenigingen. Dit wordt bevestigd in een [studie van de Universiteit Gent](#) (2018, p. 15) en een studie van de [Franstalige kant van België](#) (2023, p. 20 en verder).

Aanbeveling: Er moet een onafhankelijk meldpunt komen dat gevallen opvolgt, registreert (**statistiek**) en ook bevoegd is om controle uit te oefenen op instellingen.

Aanbeveling: toestemming voor sterilisatie dan wel inname anticonceptiemiddelen moet verkregen worden op een wijze waarbij de vrouw goed geïnformeerd is (toegankelijkheid info) en goed ondersteund is bij het uiten van haar toestemming (wettelijk geregelde procedure). Het is aan de vrouw, ongeacht haar handicap, om te beslissen over haar lichaam.

⁴⁸ Zie ook vaststelling van het Comité voor de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, *Eindconclusies inzake België*, 31 oktober 2022, punt 23.
https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW%2FC%2FBEL%2FCO%2F8&Lang=en.

Zelfstandig wonen en worden opgenomen in de gemeenschap (art. 19):

A. en C.

Personen die in een instelling verblijven hebben heel weinig inspraak in hun dagindeling en vrijetijdsactiviteiten etc. Daarnaast is er een groot plaatsgebrek in instellingen, waardoor zorgbehoevende personen terecht komen in woonzorgcentra.

Er is een gebrek aan alternatieven voor instellingen.

Bestaande diensten voor ondersteuning omvatten: persoonlijke assistentie, huishulp, thuisverpleging, binnenkort ook een statuut van bekwame helper die vrijwilligers (zoals huishulp of assistenten) zal toelaten bepaalde verpleegkundige handelingen uit te oefenen.

De maatregelen betreffende inclusieve huisvesting en persoonlijke financiering maatregelen verschillen per regio.

Assistentiebudget

In Vlaanderen zijn er persoonsvolgende budgetten voor meerderjarigen waarbij de persoon met een handicap zelf een functiekader kan opstellen voor de assistent. De [wachttijdslijst](#) bedraagt nog altijd meer dan 17 000 mensen volgens het Vlaams Mensenrechteninstituut. Daarnaast werden de oorspronkelijk toegewezen bedragen verminderd. Deze besparingen zijn meermaals door Belgische rechtbanken⁴⁹ veroordeeld en op 8 januari 2024 ook door de Raad van State.⁵⁰ De regering zou 12 miljoen vrijgemaakt hebben om de verminderde budgetten toch uit te betalen.⁵¹

⁴⁹ Bijvoorbeeld op 3.12.21 oordeelde de [arbeidshof van Gent](#) reeds dat een gefaseerde daling met 37% niet gerechtvaardigd is. Meerdere gelijkenkende uitspraken volgden (bv. [arbeidshof van Antwerpen](#) op 18.9.23).

⁵⁰ <http://www.raadvst-consetat.be/Arresten/258000/300/258354.pdf#xml=http://www.raadvst-consetat.be/apps/dtsearch/getpdf.asp?DocId=45749&Index=c%3a%5csoftware%5cdtsearch%5cindex%5ccarrets%5c%5cHitCount=129&hits=299+2d7+300+351+35e+429+45c+71a+72e+78d+83c+8a0+9db+9ef+b7d+b92+ba2+bdf+bf1+c04+c59+c90+d0b+d8b+dba+dd1+ddd+e13+1016+102a+10b2+10ec+1165+1199+11e7+11fb+1317+1398+141a+1776+1796+179b+17ae+17cd+17f3+1803+181d+1844+1854+189d+18f8+1919+195d+1a3d+1a51+1a7a+1a93+1aab+1abd+1b04+1b98+1d3c+1de7+1ef3+2024+204c+2056+2066+207a+20b9+20e3+2136+2167+2190+2272+2285+2478+2498+249d+24b0+2509+2533+2551+257a+260f+2617+2680+26ac+2726+27b6+2942+2949+2af6+2b49+2b59+2b5e+2be1+2c1d+2c28+2c61+2c90+2c9f+2cab+2f1c+2f45+2fd8+2fe8+300b+3025+302e+308e+30d5+3108+317d+3188+31a3+31ae+31ea+3284+32a4+32a9+32bc+32db+32f5+32f8+333e+34b0+34dd+376b+&02273520241310>

⁵¹ <https://www.demorgen.be/snelnieuws/vlaamse-regering-maakt-12-miljoen-euro-vrij-voor-personen-met-handicap-na-arrest-raad-van-state~ba94c7ea/>.

In Wallonië is er een [persoonlijk assistentiebudget](#) beschikbaar voor zwaar zorgbehoevende volwassenen.⁵² Slechts rond de 400 mensen maken er gebruik van. De assistenten worden niet tewerkgesteld door de persoon met een handicap, maar door de dienstverleners (via AVIQ). Dit beperkt de keuze. Daarnaast kan een dergelijke assistent niet voor alle zaken ingeschakeld worden: bv. niet voor medische onderzoeken, hulp in onderwijs, zoektocht naar werk...⁵³

In Brussel loopt er een proefproject met een assistentiebudget sinds 2014.⁵⁴ Op 15/2/24 maakten er 48 mensen gebruik van en stonden er 175 op de wachtlijst. De domeinen zijn uitgebreider dan in Wallonië, maar het bedrag is veel te klein om de juiste ondersteuning te bieden. Het vormt zeker geen alternatief voor het verlaten van een instelling. Sommige Brusselaars hebben evenwel ook recht op directe financiering van het VAPH, wat voor een sterk ongelijke behandeling zorgt van personen met een handicap.

Aanpassing woning

Het BDF is niet op de hoogte van tussenkomsten voor de aanpassing van een woning voor personen met een handicap. Enkel bepaalde hulpmiddelen worden vergoed (automatische deuropener, traplift...).⁵⁵ Sommige provincies/steden voorzien wel aanpassingspremies.⁵⁶

Alternatieve woonvormen

---

⁵² Men moet IT categorie 4 of 5 hebben (15-18 punten). [https://www.aviq.be/fr/vie-quotidienne/aides-la-vie-quotidienne/budget-dassistance-personnelle-bap#:~:text=allocation%20d%E2%80%99int%C3%A9gration%20pour%20personne%20handicap%C3%A9e%20de%20cat%C3%A9gorie%204%20\(15%20ou%2016%20points\)%20ou%205%20\(17%20ou%2018%20points\)%2C%20ou%20prouver%20qu%E2%80%99elle%20r%C3%A9pond%20aux%20crit%C3%A8res%20m%C3%A9dicaux%20pour%20en%20b%C3%A9n%C3%A9ficier](https://www.aviq.be/fr/vie-quotidienne/aides-la-vie-quotidienne/budget-dassistance-personnelle-bap#:~:text=allocation%20d%E2%80%99int%C3%A9gration%20pour%20personne%20handicap%C3%A9e%20de%20cat%C3%A9gorie%204%20(15%20ou%2016%20points)%20ou%205%20(17%20ou%2018%20points)%2C%20ou%20prouver%20qu%E2%80%99elle%20r%C3%A9pond%20aux%20crit%C3%A8res%20m%C3%A9dicaux%20pour%20en%20b%C3%A9n%C3%A9ficier).

⁵³ <https://www.aviq.be/fr/vie-quotidienne/aides-la-vie-quotidienne/budget-dassistance-personnelle-bap#:~:text=Est%20ce%20que,lors%20des%20%C3%A9tudes%2C%20%E2%80%A6>.

⁵⁴ <https://www.iriscare.brussels/nl/professionals/info-voor-de-professionals/subsidies/persoonlijke-assistentiebudget/#:~:text=Wat%20is%20het%3F,te%20organiseren%20en%20te%20betalen>.

⁵⁵ <https://www.vlaanderen.be/zelfstandig-wonen-met-een-handicap> ; <https://www.iriscare.brussels/nl/burgers/personen-met-een-handicap/individuele-hulpmiddelen/> ; **WALLONIE**

⁵⁶ [Aanpassingspremie \(vlaamsbrabant.be\)](#); [Premie voor aanpassing woning | Stad Leuven](#).

Er bestaan een aantal (veel te weinig) kleinschalige wooninitiatieven.⁵⁷ De **regelgeving en de administratieve verplichtingen zijn evenwel te complex** om inclusieve *ad hoc* initiatieven op te richten.⁵⁸

B. en D. Het BDF is niet op de hoogte van enige actieplannen opgesteld door de regio's om de-institutionalisering te faciliteren. Er zijn eerste verkennende stappen (reflectie, inspiratie, stand van zaken, etc.) gebeurd in Vlaanderen⁵⁹ en in Wallonië,⁶⁰ maar dit is **niet uitgemond in concrete actieplannen met deadlines en budgetramingen.**

België is één van de EU-lidstaten die het minst gebruik hebben gemaakt van de subsidies van het Europees Sociaal Fonds voor projecten die verband houden met de-institutionalisering ([FRA, 2017, p. 24](#)).

Aanbeveling: er moet meer en transparanter gebruik gemaakt worden van EU-fondsen voor de uitbouw van autonome en kleinschalige leefvormen.

Aanbeveling: er moeten actieplannen opgesteld worden met deadlines, budgetramingen en opvolgingsindicatoren en statistieken. De handicapsector moet op een nuttige wijze geraadpleegd worden.

Aanbeveling: er is nood aan een toegankelijk en divers aanbod van (beschikbare) ondersteuning voor gezinnen en individuen, ook op het gebied van geestelijke gezondheid en voor personen met een zware zorgnood.

Aanbeveling: binnen bestaande instellingen moet ingezet worden op de individualisering van de woonruimtes en de dagindeling. De levenskeuzes van de personen die er verblijven moeten primeren op alles. Er is onafhankelijke controle nodig en een meldpunt.

Aanbeveling : in het Brussels Gewest moet het assistentiebudget wettelijk verankerd worden. In Wallonië en in het Brussels gewest moet het persoonlijk assistentiebudget uitgebouwd worden zodat de noden van de persoon met een handicap gedekt worden op alle vlakken. In alle regio's moet er voldoende budget voorzien worden.

⁵⁷ [Villa Vip](#) met inwonende zorgkoppel; [De Ark](#) – begeleid wonen en eventuele baan...; [WAALSE VB? BRUSSEL?](#)

⁵⁸ Dit volgde uit een project rond [experimentele woonvormen buiten residentiële context](#).

⁵⁹ Met de Academische Werkplaats De-Institutionalisering: <https://stadsacademie.be/onderzoek/academische-werkplaats-de-institutionalisering/>

⁶⁰ Met de Strategie voor geïntegreerde levenstrajecten: <https://www.avig.be/fr/sensibilisation-et-promotion/promotion-de-la-sante/parcours-de-vie-integres-des-personnes-en-perte-dautonomie>.

Persoonlijke mobiliteit (art. 20):

A. Mobiliteitsbeleid

Klimaatmaatregelen en stadsplannen houden te weinig rekening met personen met een handicap. Zo worden lage-emissiezones (**LEZ**) in grote steden in België ingevoerd, maar zijn de voorwaarden om uitzondering te bekomen soms te exclusief.⁶¹ De regels verschillen ook per stad.

Verder beboeten scanwagens vaak onterecht personen met een handicap omdat deze de parkeerkaart achter de voorruit van de auto niet kunnen aflezen. Er wordt aan een systeem gewerkt, maar deze linkt het parkeerrecht aan de geregistreerde nummerplaat en niet aan de persoon met een handicap.

Daarenboven zijn er onvoldoende **voorbehouden parkeerplaatsen** voor personen met een handicap en zijn deze niet overal gratis. De regels verschillen per stad. De inname van een dergelijke parkeerplaats door iemand die er geen recht op heeft, wordt niet bestraft.

Verder inzake obstakels op de publieke weg

Hoewel de Wegcode het in gevaar brengen van personen met een handicap⁶² en het hinderen van het verkeer verbiedt,⁶³ is er weinig handhaving van deze regels door gemeenten als wegbeheerders. Er zijn bv. amper concrete regels wat betreft laadkabels van elektrische wagens of elektrische steps op het voetpad die vaak een belemmering vormen voor slechtziende of blinde personen.

Gelijke rechten als andere passagiers

Scootmobielen zijn niet toegelaten op De Lijn⁶⁴ en de TEC⁶⁵ (Vlaanderen en Wallonië). Andere mobiliteitshulpmiddelen moeten voldoen aan bepaalde afmetingen. Daarnaast worden scootmobielen vaak verward met elektronische rolstoelen, waardoor deze verkeerdelijk ook geweerd worden.

Assistentiehonden worden nog vaak geweigerd, terwijl de weigering bij wet strafbaar is in alle regio's.⁶⁶ Handhaving is bijgevolg niet strikt genoeg.

---

⁶¹ Bv. In [Antwerpen](#): mogelijke uitzonderingen: 1) aangepaste voertuig EN parkeerkaart (erkenning doorlopen); 2) parkeerkaart EN verhoogde tegemoetkoming in de gezondheidszorg (laag inkomen). Wagen van persoon die persoon met een handicap vervoert komt enkel in aanmerking indien de chauffeur en de persoon met een handicap op een zelfde adres gedomicilieerd staan of ingeschreven in verblijfsregister zijn. Idem [Brussel](#).

⁶² [Art. 7\(1\), lid 2 Wegcode](#).

⁶³ [Art. 7 \(3\) Wegcode](#).

⁶⁴ <https://help.delijn.be/hc/nl/articles/360039271892-Welke-hulpmiddelen-voor-mindermobiele-personen-zijn-toegelaten-op-onze-voertuigen>.

⁶⁵ <https://cawab.be/Le-CAWaB-s-oppose-a-l-interdiction-arbitraire-des-scooters-electriques-dans-les>.

⁶⁶ <https://www.badf.be/recht-op-toegang/uitleg-bij-wetteksten/>.

Aanbeveling: transversaal aspect van de problematiek van toegankelijkheid vereist een coherente aanpak door alle regio's. Belangrijk dat de IMC Handicap thema's als toegankelijkheid, mobiliteit en klimaatverandering samen aanpakt.

Vrijheid van meningsuiting en van informatie (art. 21):

A. Ondanks de [EU Richtlijn Web toegankelijkheid](#) zijn er nog veel problemen. Er is geen *easy-to-read* of gebarentaal aanbod voor personen met een verstandelijke dan wel auditieve handicap. Los daarvan zijn ook niet alle websites en apps toegankelijk.

Veel loketten van openbare dienstverleners sluiten en/of verminderen hun werkingsuren. Dit terwijl alle studies over *non-take up* van rechten en verhoogde armoede aantonen dat toenemende digitalisering één van de kernoorzaken is.⁶⁷

Het is ook extreem belangrijk dat de informatie in noodsituaties (bv. Persconferenties, 112-nummer) toegankelijk is voor iedereen.

B. Er zijn weinig avances gemaakt om bij te dragen tot toegankelijke openbare informatie en massamedia. Minstens zou dit verplicht moeten worden voor gezondheidsinformatie en private bedrijven van openbaar nut. Voor media bestaan er normen,⁶⁸ maar deze zijn niet ambitieus genoeg en worden slecht opgevolgd.

Met toekomstige hervormingen zal er in Vlaanderen 1 opleiding voor tolken gebarentaal blijven (in Antwerpen).⁶⁹ Dit zal tot een schrijnend tolkentekort leiden, zeker gezien het nu al bestaande tekort. Het beleid is daar niet mee bezig.

Aanbeveling: verplicht iedereen die diensten levert van openbaar nut om toegankelijke informatie aan te bieden (inclusief *easy-to-read* en gebarentaal op aanvraag, maar niet ten koste van de persoon met een handicap). Daarnaast moet er ook een verplichting komen dat er een menselijk contactpunt blijft zodat niet alle communicatie online verloopt.

Aanbeveling: ook de private sector moet verplicht worden om informatie op toegankelijke wijze te verstrekken. Er moeten sancties bestaan ingeval men dat niet doet.

Aanbeveling: er is nood aan meer gebarentolken en deze moeten ook terugbetaald worden.

⁶⁷ [LINKEN](#)

⁶⁸ Vlaanderen, art. 151 Mediadecreet van 27 maart 2009, https://www.vlaamseregulatoremedia.be/sites/default/files/mediadecreet_27_maart_2009_18b.pdf ;

⁶⁹ [Verena Nys vragen?](#)

Respect voor huis en gezin (art. 23):

A.

Het is belangrijk voldoende aandacht te besteden aan de **moeder van een persoon met een handicap**. In 67% van de gevallen is het de moeder die haar beroepsleven *on hold* zet om voor haar kind te zorgen.⁷⁰ 27% van inactieve vrouwen die wel willen werken stellen dat ze niet kunnen door familiale redenen.⁷¹

De huidige verlofregeling is onvoldoende. Zorgnood is niet beperkt in tijd i.t.t. de verlofregelingen.⁷² Bovendien is het financieel niet houdbaar.

Sommige zorgdraggers worden verplicht die rol op zich te nemen gezien het ontbreken van een passend alternatief.⁷³ Hun ondersteuning is ondermaats. Er bestaat een beperkt aanbod van respijtzorg⁷⁴ en tijdelijke opvangcentra, maar deze zijn geografisch slecht verspreid en niet altijd aangepast aan diverse doelgroepen.⁷⁵ Psychosociale begeleiding van gezinnen is beperkt tot een paar uur. Veel personen met een zware zorgnood vinden geen plaats in de opvangcentra. Er is dus dringend nood aan betaalbare huishulp, zodat vrouwen aan het werk kunnen (als bron van emancipatie). Huishulp zelf is ook een bron van maatschappelijk nuttige werkgelegenheid.⁷⁶

Aanbeveling: steun mantelzorgers en ouders van een kind met handicap; GM: loopbaan in gevaar -> uitkering? -> zal dat volstaan? - meestal niet; ==> compensatie inactiviteit 'door handicap dierbare' - compensatieverlies inkomen; koppel aan art. 23

⁷⁰ Dit blijkt uit de [cijfers van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen](#) (2008-2017) (p. 21)

⁷¹ Hoge Raad voor Werkgelegenheid, *De arbeidsmarktparticipatie van vrouwen*, 2023, p. 58.

https://hrw.belgie.be/sites/default/files/content/download/files/hrw_arbeidsmarktparticipatie_van_vrouwen_20230123.pdf.

⁷² Er zijn 51 maanden 'tijdskrediet' voor iemand die zorgt voor een kind met een handicap. <https://www.rva.be/burgers/loopbaanonderbreking-tijdskrediet-en-thematische-verloven/tijdskrediet-privesector/tijdskrediet-met-motief>

Voor zorgen voor zwaar zorgbehoevende personen bestaat er mantelzorgverlof. Deze is beperkt tot 3 maanden (6 over de gehele beroepsloopbaan).

<https://www.rva.be/burgers/loopbaanonderbreking-tijdskrediet-en-thematische-verloven/thematische-verloven-alle-sectoren/verlof-voor-mantelzorg>

⁷³ Wachtlijsten bij assistentiebudgetten; onvoldoende financiële ondersteuning van de persoon met een handicap zelf.

⁷⁴ Een tijdelijke overname van de zorgtaken door een professionele zorggever of een vrijwilliger.

⁷⁵ [heel klein en niet aangepast genoeg](#)

⁷⁶ Hoge Raad voor Werkgelegenheid, *De arbeidsmarktparticipatie van vrouwen*, 2023, p. 16-17.

https://hrw.belgie.be/sites/default/files/content/download/files/hrw_arbeidsmarktparticipatie_van_vrouwen_20230123.pdf.

Commenté [MN10]: LINK? STUDIE? GETUIGENIS?

ik vond tegenovergesteld: "Het inkomenseffect voor mantelzorgers (in vergelijking met personen die geen mantelzorg verlenen) is (zwak) significant positief voor diegenen die aangeven weinig zorg te verlenen (minder dan 10 uur per week) en (zwak) significant negatief voor diegenen die aangeven veel zorg te verlenen (meer dan 20 uur). De middencategorie blijkt qua inkomen niet significant te verschillen van de referentiegroep (de niet-zorgverleners). Het extra-inkomen dat aan het verlenen van beperkte mantelzorg kan toegeschreven worden is 78 euro per maand. Het inkomensverlies voor de intensieve zorgverleners bedraagt 164 euro. Naast het te verwachten negatieve effect voor Vlamingen die intensief mantelzorg verlenen, constateren we dus een positief effect voor diegenen die minder intensief zorg verlenen."

<https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/26393>

Commenté [MN11R10]: Vind enkel links in Nederland over financiële kwetsbaarheid

Commenté [MN12]: wat doen we hiermee

Aanbeveling: mantelzorgverlof uitbreiden – niet enkel voor zwaar zorgbehoevende personen. Nodig gezien de imperfecte assistentiebudgetten.

Aanbeveling: zorgdragende familieleden moeten ondersteund worden. Daarvoor zijn er meer en betaalbare respijt-, begeleidings- en thuishulpdiensten nodig.

B. Recht & verantwoordelijkheid i.v.m. ouderschap:

Een persoon kan als handelingsonbekwaam aanzien worden om het ouderlijk gezag uit te oefenen.⁷⁷ Verder is in verschillende instellingen contraceptie of sterilisatie een verblijfsvoorwaarde.

In Wallonië coördineert AVIQ een werkgroep die ouders begeleidt.

In Vlaanderen is er Fara (gesubsidieerde VZW) waar personen met een handicap of hun omgeving terecht kunnen om ouderschap te bespreken en eventueel een *real care baby* te ontlenen.⁷⁸

Er ontbreken evenwel intensieve begeleidings- en ondersteuningsprogramma's.

Aanbeveling: diensten momenteel te weinig gekend. Doorverwijzing en sensibilisering nodig.

Aanbeveling: er moeten intensieve begeleidingsprogramma's opgezet worden om echt te kunnen spreken van maatregelen die volwaardige nakoming ouderschapsverantwoordelijkheden faciliteren.

Commenté [NM13]: LINK + GOED OF SLECHT? MENING ontbreekt

C. Er zijn programma's (zie staatsrapport) en er zijn VZW's die gesubsidieerd worden,⁷⁹ maar het **aanbod is te beperkt** in vergelijking tot de vraag.

Daarnaast is het belangrijk dat seksuele- en relationele opvoeding ook een vaste topic blijft/wordt op regulier/buitengewoon onderwijs en in instellingen voor personen met een handicap. Het onderzoek waarnaar verwezen wordt in het staatsrapport laat ook zien dat vrouwen met een handicap die slachtoffer zijn van seksueel geweld **amper kennis hebben over relaties, emoties en**

⁷⁷ Art. 492/1 BW.

⁷⁸ <https://www.fara.be/kinderwens/bij-mensen-met-een-beperking/doet-fara-langdurige-begeleiding-bij-personen-met-een>

⁷⁹ Vlaanderen, [https://aditivzw.be/nl/over-ons/wie-zijn-we#:~:text=Aditi%20vzw%20werkt%20intersectoraal%20\(handicap,seksualiteit%20zelf%20in%20te%20vullen.](https://aditivzw.be/nl/over-ons/wie-zijn-we#:~:text=Aditi%20vzw%20werkt%20intersectoraal%20(handicap,seksualiteit%20zelf%20in%20te%20vullen.) ; Franse Gemeenschap, <https://www.inclusion-asbl.be/au-long-de-la-vie/apres-lecole/evras/> ...

seks.⁸⁰ Ook een Franstalige studie toont aan dat er in instellingen zelden aandacht besteed wordt aan relationele, affectieve en seksuele opvoeding.⁸¹ Passend onderwijs daarover zou een gunstig effect hebben niet enkel op aanpak geweld tegen vrouwen met een handicap, maar ook op tal van andere situaties zoals kinderwens, anticonceptie, sterilisatie etc.

Het BDF is van mening dat toegang tot (begrijpelijke) informatie een noodzakelijke basis is voor de autonomie van vrouwen en meisjes met een handicap.

Aanbeveling: meer budget voorzien voor en meer sensibiliseren rond relationele, affectieve en seksuele opvoeding bij vrouwen en meisjes met een handicap, ook in de zorgsector, instellingen en in (buitengewoon) onderwijs.

Onderwijs (art. 24):

A. en B. België heeft met 6% de meeste leerlingen in het buitengewoon onderwijs in vergelijking met andere EU-landen.⁸² Ondertussen heeft het **Europees Comité van Sociale Rechten Vlaanderen (2017)** en de **Franse gemeenschap (2020)** veroordeeld voor de niet-verwezenlijking van inclusief onderwijs.⁸³ Desalniettemin werd begin 2024 nog gerapporteerd dat er jaarlijks 6 miljoen extra vrijgemaakt zal worden in Vlaanderen.⁸⁴ Rond de 30% van de Vlaamse leerlingen in het buitengewoon onderwijs hebben ASS (zonder verstandelijke beperking).⁸⁵ Volgens BDF zouden deze kinderen met meer en intensere ondersteuning evengoed gewoon onderwijs kunnen volgen, maar daar wordt niet in geïnvesteerd.

Er is in geen één regio een volwaardig plan met voortgangsindicatoren en budgetramingen wat betreft overschakeling naar inclusief onderwijs. Buitengewoon onderwijs wordt nog te sterk uitgebouwd en ondersteund.

Niet alle regionale assistentiebudgetten voorzien hulp in onderwijs.

Ondersteuning in regulier onderwijs is vaak onvoldoende of ontbreekt in zijn geheel (bv. logopedie, revalidatie, dagdagelijkse ondersteuning...). Het is moeilijk om

⁸⁰ GOETHALS T., *Seksueel georiënteerd geweld bij vrouwen met een beperking in Vlaanderen*, 2018, p. 15. https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1647528012/Rapportseksueelgeweldvrouwenhandicap_pkavtu.pdf.

⁸¹ Femmes & Santé ASBL, Handicap & Santé ASBL, Handicaps & Sexualités centre de ressources, *Violences gynécologiques et obstétricales vécues par les femmes avec une déficience intellectuelle vivant en institution: étude exploratoire sur la situation en Belgique francophone*, 2023, p. 48-49. https://assets.ctfassets.net/10gk3lsib1u3/2vcluHLvflz8ft5GYihsrt/96a054afc2e4de6e2ceee73c485d1e3d/rapport_VGO-web.pdf.

⁸² T. SANTENS, *België heeft meeste leerlingen in buitengewoon onderwijs van heel Europa: hoe komt dat?*, VRT NWS, 2022.

⁸³ Europees Comité van Sociale Rechten, 16 oktober 2017, *MDAC v België*; en 9 september 2020, *FIDH en Inclusion Europe v België*.

⁸⁴ S. LAMOTE, *Gemeenschapsonderwijs wil stop op groei buitengewoon onderwijs*, 2024.

⁸⁵ *Ibid.*

handicapspecifieke ondersteuning te krijgen, waardoor er discriminatie in functie van handicap ontstaat. Beschikbare ondersteuning is soms niet breed genoeg uitgerold en/of er wordt te weinig samen gewerkt met externe organisaties die de juiste ondersteuning kunnen bieden.

Daarnaast mag elke reguliere school inschrijvingen weigeren, indien de nodige 'redelijke aanpassingen' voor hen te ver gaan.⁸⁶ Daardoor vallen kinderen met grote zorgbehoeftes of meerdere diagnoses vaak uit de boot.

Verder valt het op dat veel ouders niet op de hoogte zijn van het recht op redelijke aanpassingen, noch van de inhoud van dat recht. Ouders moeten daarom eerst en vooral goed geïnformeerd worden over het bestaan en de reikwijdte van deze bepaling.

Veel te weinig aandacht gaat naar de kwaliteit van het buitengewoon onderwijs. Sommige diploma's bereiden helemaal niet voor op het volwassen leven en de arbeidsmarkt. **Evaluatie van kwaliteit is nodig.**

De toegang tot onderwijshulpmiddelen en assistentie voor kinderen die in één regio wonen, maar naar een school gaan in een andere regio verloopt moeizaam.

Verder zijn er geen verplichte toegankelijkheidsnormen in het onderwijs. Aangepast schoolvervoer is voorbehouden voor leerlingen van buitengewoon onderwijs, zodat kinderen met een handicap die naar een reguliere school gaan uitgesloten worden van het recht daar gebruik van te maken.

Daarnaast zijn er te weinig (tweetalige) scholen die gebarentaal omvatten, waardoor leerlingen soms genoodzaakt zijn heel verre reizen te ondernemen.

C. Er zijn geen concrete acties ondernomen.

Aanbeveling : er moet dringend ingezet worden op meer (gevarieerde) ondersteuning in reguliere scholen. Eventueel mits aangaan van samenwerkingen met externen en buitengewoon onderwijs.

Aanbeveling: er is een transformatieplan nodig met budgetramingen en evaluatie-indicatoren. Ook toelichting rond aanpassingen van het curriculum moet besproken worden.

Aanbeveling: domicilie of het soort onderwijs dat gevolgd wordt mag geen impact hebben op de toegang tot aangepaste dienstverlening (bv. vervoer), onderwijshulpmiddelen of assistentie op school. Het gaat erom dat het kind met een handicap recht heeft op redelijke aanpassingen.

Aanbeveling: informatie over het recht op redelijke aanpassingen en wat dat inhoudt moet in toegankelijke formaten verspreid worden onder de ouders en onderwijspersoneel.

⁸⁶ Vlaanderen – indien school aanpassing onredelijk acht; Franse gemeenschap – indien er geen ondersteuning nodig is door het buitengewoon onderwijs.

Aanbeveling: onderwijsprogramma's (zeker deze in het buitengewoon onderwijs) moeten leiden tot relevante kwalificaties op de open arbeidsmarkt. Daarvoor zijn kwaliteitscontroles nodig.

Gezondheid (art. 25):

A. Naast enkele lokale initiatieven, is er geen wijdverspreide inzet op toegankelijkheid van informatie en communicatie, noch op de passende begeleiding van personen met een handicap tijdens het zorgtraject.

Er zijn in functie van de hoeveelheid ontoegankelijke zorgfaciliteiten, veel te weinig mobiele zorginitiatieven dicht bij de leefomgeving.⁸⁷

Er wordt veel te weinig ingezet op het faciliteren van constructieve dialoog en informatie-uitwisseling tussen de persoon met een handicap en de arts. Zo zijn de consultaties vaak beperkt in tijd. De zorgsector geniet geen specifieke opleiding over handicap. Er is geen algemene gezondheidsinformatie beschikbaar in toegankelijke formaten zoals *easy-to-read* of gebarentaal.⁸⁸

Ook hier is het belangrijk de digitale uitsluiting van personen met een handicap te vermelden.⁸⁹ Deze belet immers een goede toegang tot de zorg.⁹⁰

De gezondheidszorg voor personen met een handicap is niet even toegankelijk, zij moeten vaker zorg uitstellen om financiële redenen dan personen zonder handicap.⁹¹ Uit de rapporten blijkt ook dat steeds vaker de mentale gezondheidszorg wordt

⁸⁷ Aanbeveling van het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg (KCE), *REPORT 361As: Hoe de toegang tot de gezondheidszorg verbeteren voor personen met een verstandelijke handicap?*, 2022, p. 161. https://kce.fgov.be/sites/default/files/2022-12/KCE_361_Health_Care_Intellectual_Disability_Report_V1.pdf.

⁸⁸ Blijkt doorheen heel het Rapport 361As van KCE.

⁸⁹ 41% van Belgen tussen 16 en 74 jaar beweert lage tot geen digitale skills te hebben, Statbel 2023. [https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/ict-gebruik-huishoudens/digitale-vaardigheden#:~:text=De%20digitale%20vaardigheden%20van%20de%20Belgen%20zijn%20de%20voorbij%20jaren%20fors%20gestegen&text=Het%20percentage%20Belgen%20\(in%20de,2021%20naar%2059%20%25%20in%202023](https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/ict-gebruik-huishoudens/digitale-vaardigheden#:~:text=De%20digitale%20vaardigheden%20van%20de%20Belgen%20zijn%20de%20voorbij%20jaren%20fors%20gestegen&text=Het%20percentage%20Belgen%20(in%20de,2021%20naar%2059%20%25%20in%202023). Handicap is geen parameter momenteel.

⁹⁰ Aanbeveling van het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg (KCE), *REPORT 361As: Hoe de toegang tot de gezondheidszorg verbeteren voor personen met een verstandelijke handicap?*, 2022, p. 170. https://kce.fgov.be/sites/default/files/2022-12/KCE_361_Health_Care_Intellectual_Disability_Report_V1.pdf.

⁹¹ AVIQ, *Réflexions de cadrage de constats de l'accès à la santé et aux soins de santé*, 2023, p. 61-66. <https://www.aviq.be/fr/actualites/reflexions-de-cadrage-de-constats-de-laccs-la-sante-et-aux-soins-de-sante>; Statistiek Vlaanderen, *Rapport 2022/1: Maatschappelijke positie en participatie van personen met een handicap*, 2022, p. 84-85. <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/47710>; Institut Solidaris, *Le report des soins de santé – Edition 2022* : « personnes en incapacité de travail qui reste particulièrement problématique : elles sont deux tiers à avoir dû reporter au moins un soin en 2022 ». <https://www.institut-solidaris.be/index.php/report-soins-2022/>.

uitgesteld. Nochtans blijkt uit verschillende onderzoeken dat personen met een handicap vaker eenzaam zijn en/of ontevreden zijn over hun sociale contacten.⁹²

B. Er is geen algemene verplichting tot dergelijke opleiding of geen dergelijke module in de curricula voorzien.

Aanbeveling : behandelingen en medicijnen vormen één van de grootste kosten voor personen met een handicap, terwijl zij er meer en vaker nood aan hebben dan personen zonder handicap. Zorg dat medische behoeften gedekt worden (ook financieel).

Aanbeveling: zorg voor specifieke opvolging en aanbod van mentale gezondheidsdiensten voor personen met een handicap.

Aanbeveling: zorg voor een specifieke nomenclatuur voor langere consultaties (om kwaliteit te waarborgen).

Aanbeveling: zorg voor een groter aanbod van mobiele zorginitiatieven.

Aanbeveling: het patiëntendossier en algemene gezondheidsinformatie moet toegankelijk zijn voor iedereen (dus ook beschikbaar in *easy-to-read* formaat).

Aanbeveling: leid het zorgpersoneel en het onthaalpersoneel in ziekenhuizen op rond de diverse handicaps en diverse behoeften.

Integratie en participatie (art. 26):

A. Allereerst inzake de **ongelijke toegang tot integratiehulpmiddelen**. Deze omvatten onder meer: inrichting van een kamer, communicatiehulpmiddelen, handicapspecifieke uitrusting... De regio's verstrekken deze aan personen wiens handicap voor 65 jaar vastgesteld is.⁹³ Het BDF vindt dit onaanvaardbaar. De integratiehulpmiddelen zijn bedoeld om een verlies aan zelfredzaamheid te overkomen. Om inclusie te verwezenlijken. **Ongeacht wanneer de handicap**

⁹² Statistiek Vlaanderen, *Rapport 2022/1: Maatschappelijke positie en participatie van personen met een handicap*, 2022, p. 81-85. <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/47710> ; Sciensano, *6de COVID-19-gezondheidsenquête | Bijna 1 op de 3 personen voelt zich erg eenzaam*, 2021. <https://www.sciensano.be/nl/pershoek/6de-covid-19-gezondheidsenquête-bijna-1-op-de-3-personen-voelt-zich-erg-eenzaam>.

⁹³ Zie *Arrest Grondwettelijk Hof*; Zie *Waals Gewest*: „(...) les frais [doit] découle[r] directement du handicap constaté par l'AWIPH avant l'âge de soixante-cinq ans" (art. 787) ; *Brussels Gewest*: „ (...) personnes dont le handicap est survenu avant l'âge de 65 ans " ; *Duitstalige Gemeenschap*: „ (...) die Anfragen nach dem 65. Lebensjahr sich auf bestehende, bekannte Beeinträchtigungen beziehen oder einen Bezug zu der vor dem 65. Lebensjahr anerkannten Erkrankung aufweisen"; *Vlaanderen*: „Het kan eventueel ook gaan om een handicap die niet eerder werd aangemeld bij het VAPH. De persoon met een handicap kan dat bewijzen door attesten voor te leggen uit een vorig dossier, of een officieel attest of uitspraak van een overheidsdienst, een verzekeringsinstelling, een ziekenfonds of een gerechtelijke instantie, waaruit blijkt dat de handicap officieel is vastgesteld voor de aanvrager 65 jaar geworden is.“

optreedt – voor of na 65 jaar. Hetzelfde geldt voor de bepaling van het maximumaantal sessies voor blinden en slechtzienden, deze worden ook in functie van leeftijd bepaald. De **leeftijd houdt evenwel geen rekening met behoefte.**

Verder zijn veel revalidatiediensten slecht geografisch verspreid en zijn er heel lange wachtlijsten, waardoor personen met een handicap soms gedwongen worden zeer lange afstanden af te leggen en/of lang moeten wachten op hulp.

Er zijn uitsluitingen van terugbetaling via nomenclatuur voorzien indien men reeds hulp ontvangt in een revalidatiecentrum (zelfs als deze onvoldoende is, of als het centrum slecht bereikbaar is...).⁹⁴ Voor BDF gaat dit in tegen het voornemen van art. 26 UNCRPD: “to **extend comprehensive habilitation and rehabilitation services and programmes**”.

Verder bestaat er in geen één deelstaat een intensief visueel revalidatiecentrum met huisvestingsmogelijkheid en multidisciplinaire zorg. Dit is nodig om een persoon die plotseling zijn zicht verliest in staat te stellen om snel zijn autonomie te herwinnen.

Commenté [NM14]: Klopt dit?

Commenté [MN15R14]: Braille liga vragen

Sommige personen met een handicap die in een instelling verblijven worden verplicht gebruik te maken van fysiotherapeutische dienstverleners verbonden aan de instelling. Ze mogen niet vrij hun zorgverlener kiezen.

B. Over het algemeen is er een tekort aan dienstverlening in veel vakgebieden en zijn de wachtlijsten lang. Een toenemend aantal gespecialiseerde artsen is niet langer geconventioneerd.

Aanbeveling: zorg dat hulpmiddelen bedoeld ter inclusie van personen met een handicap, voor iedere persoon met een handicap toegankelijk zijn (ongeacht oorsprong handicap en leeftijd persoon).

Aanbeveling: het aantal revalidatiecentra moet uitgebreid worden, vooral in Wallonië. Het feit dat iemand behandeld wordt in een revalidatiecentrum mag niet betekenen dat deze persoon niet gedekt wordt door RIZIV voor prestaties buiten het revalidatiecentrum om.

Werk en werkgelegenheid (art. 27):

A.

Volgens EDF bedraagt de tewerkstellingsgraad van vrouwen met een handicap en personen met een ernstige handicap (en hoge zorgnood) in België 20%.¹⁷ Dit is het laagste cijfer van de EU en dit is een **jaar na jaar terugkomende vaststelling. Er zijn geen specifieke maatregelen gericht op deze twee groepen.**

Het ontbreken van een relevante opleiding/kwalificatie en van voldoende begeleiding bij personen met een handicap schrikt werkgevers af om hen aan te werven.

⁹⁴ Dit is zo voor [kinesithérapie](#); voor personen met een IQ lager dan 86 wordt zo ook in bepaalde gevallen toegang tot [logopedie](#) ontzegd.

Sommige personen met een handicap werken op basis van tijdelijke contracten of stages zonder vooruitzicht op verlenging.

In de publieke sector wordt er ingezet op het behalen van de 3%-quota door speciale onthaaltrajecten en voorbehouden banen voor personen met een handicap te introduceren. Handhaving is evenwel heel zwak, er zijn geen sancties voorzien. In de private sector is er momenteel enkel sprake van 'discussie' proberen voeren met sociale partners over een eventuele invoering van een quotum.

Er is onvoldoende coherente, volledige en transparante informatie beschikbaar over de impact van werk op de uitkeringen, de premies die er bestaan voor werkgevers, de begeleidingsopties die er zijn voor personen met een handicap etc. Zeker omdat de bevoegdheden op vlak van werk versnipperd zijn.

Personen met een uitkering (wet '87) krijgen geen ondersteuning bij het zoeken naar werk.

B.

In Vlaanderen is er de formule 'arbeidszorg' voor personen die noch in een regulier noch in een maatwerkbedrijf terecht kunnen. Personen werken daar onder begeleiding en met ondersteuning maar worden niet betaald. Dit terwijl ze wel zelf hun vervoer regelen. Er zijn geen 'doorgroeimogelijkheden' naar de open arbeidsmarkt.

Verder bestaan er allerlei premies waar de werkgever beroep op kan doen bij het aanwerven van een persoon met een handicap. Vaak zijn deze 'stereotyperend' op zich omdat ze bv. 'rendementsverlies' vergoeden.⁹⁵

Er zijn een aantal initiatieven om personen die arbeidsongeschikt zijn terug aan het werk te krijgen, veel minder initiatieven zijn gericht op het aan het werk houden van personen. Er is geen beoordeling van de mate van herintreding van arbeidsongeschikte werknemers in het algemeen of van personen met een handicap in het bijzonder.

Er zijn te weinig paden beschikbaar van maatwerkbedrijven richting open arbeidsmarkt. Er zijn meer positieve acties en andere beleidsinitiatieven nodig.

Ten slotte is er nood aan meer structurele samenwerking tussen arbeidsbemiddelingsdiensten, bedrijven op de reguliere arbeidsmarkt, maatwerkbedrijven en organisaties die personen met een handicap vertegenwoordigen. Begeleiders in maatwerkbedrijven bezitten veel expertise die arbeidsbemiddelingsbureaus missen. Organisaties van personen met een handicap kunnen soms een betere jobmatch vinden.

---

⁹⁵ Aldus wordt er direct vanuit gegaan dat de aanwerving van een persoon met een handicap tot rendementsverlies zal leiden.

Aanbeveling: er is nood aan een *onestopshop* die informatie (los van bevoegdheidsniveau) verschaft over alles wat te maken heeft met werk(hervatting), studies, redelijke aanpassingen, uitkeringen, premies en verenigingen die zich in een specifiek werkterrein specialiseren.

Aanbeveling: premies voor werkgevers moeten gericht zijn op de financiering van redelijke aanpassingen en het voorzien van eventuele begeleiding op te werkvloer.
Werkgevers moeten ook meer gesensibiliseerd worden over handicap.

Aanbeveling: er is nood aan meer structurele samenwerking tussen arbeidsbemiddelingsdiensten, bedrijven op de reguliere arbeidsmarkt, maatwerkbedrijven en organisaties die personen met een handicap vertegenwoordigen.

Aanbeveling: er is nood aan meer positieve beeldvorming en terminologie.

Aanbeveling: personen in onzekere arbeidssituaties zonder vooruitzichten op lange termijn moeten sociaal gedekt zijn.

Aanbeveling: zij die een uitkering krijgen (wet '87) moeten ondersteuning krijgen bij hun zoektocht naar werk. Zonder dat zij die niet kunnen werken omwille van hun handicap gestraft worden.

C. Zie artikel 5, D inzake redelijke aanpassingen.

Er is een wet die positieve acties toelaat in privébedrijven, maar slechts enkele bedrijven hebben stappen ondernomen in deze richting.⁹⁶

Iemand die woont in Brussel en is ingeschreven bij Phare, zal geen hulpmiddelen op zijn werkplaats kunnen krijgen indien deze in Vlaanderen ligt. Omgekeerd geldt hetzelfde.

Aanbeveling: het toepassingsgebied van redelijke aanpassingen moet verduidelijkt worden. Bedrijven moeten aangemoedigd worden om een inclusief personeelsbeleid te implementeren.

Aanbeveling: richt een commissie op voor de tewerkstelling van personen met een handicap in de privésector (model van de BCAPH in de federale publieke sector).

Aanbeveling: maak interfederale samenwerkingsakkoorden rond exporteerbaarheid werk- en studiehulpmiddelen.

---

⁹⁶ [LINK](#)

Behoorlijke levensstandaard en sociale bescherming (art. 28):

A. Handicap wordt heel academisch benaderd en als een verzwarende 'factor' aangehaald, maar er zijn geen echte specifieke acties (buiten afschaffing prijs van de liefde en de arbeid).

De IVT is de afgelopen jaren [gestegen met 10,75%](#). Maar ligt nog altijd onder de armoedegrens. Berekening van de IT is gewijzigd, maar deze is nog altijd ontoereikend ten opzichte van de werkelijke extra kosten die een handicap met zich meebrengt.⁹⁷ Bovendien is de wet die de tegemoetkomingen regelt ontoepasbaar geworden. Zelfs de administraties passen die niet langer coherent toe. Er is nood aan dringende en volledige herschrijving.⁹⁸

Talrijke studies stellen de hoge graad van *non-take up* op het gebied van handicaps aan de kaak,⁹⁹ en de digitalisering van diensten en ontwikkelingen op het gebied van artificiële intelligentie zorgen ervoor dat sommige mensen niet langer in staat zijn om hun rechten op te nemen.

Aanbeveling: de wet '87 moet dringend en volledig herschreven worden. Daarbij moet men een mensenrechtenmodel van handicap voor ogen houden en rekening houden met wat wel nog mogelijk is voor de persoon.

Aanbeveling: de IVT moet opgetrokken worden tot het gewaarborgd gemiddeld minimum maandinkomen.

Aanbeveling: het bedrag van de IT moet worden aangepast aan de werkelijke extra kosten die verband houden met de handicap. Een effectieve multidisciplinaire beoordeling is dringend noodzakelijk.

Aanbeveling: De vermindering van de uitkering in gezinscategorie 'samenwonende' mag niet hoger zijn dan de effectieve kosten die men kan uitsparen en moet in elk geval een waardig leven mogelijk maken voor de uitkeringsgerechtigde.

Aanbeveling: de strijd tegen *non-take up* van rechten moet worden opgevoerd. Er is daarvoor nood aan een breed en toegankelijk netwerk van menselijke contactpunten.

Aanbeveling: de actieplannen voor handicaps, armoede en klimaatverandering moeten op elkaar afgestemd worden.

B. Lopend onderzoek toont aan dat de minimale kosten voor gezinnen met een kind met zorgbehoeften 1.7 tot 2.5 keer hoger zijn dan de kosten voor gezinnen met een

---

⁹⁷ [LINK](#)

⁹⁸ [LINK](#)

⁹⁹ [LINK](#)

kind zonder zorgbehoeften.¹⁰⁰ De overheid financiert vooral 'gespecialiseerde' trajecten, ouders moeten de 'inclusieve' trajecten vaker zelf zien te financieren.¹⁰¹

De financiële ondersteuning volstaat niet om de minimale extra kosten te dekken op vlak van voeding, beweging, kleding, persoonlijke verzorging, etc. Vaak is er een groot tekort voor vrijetijdsactiviteiten en mobiliteit.¹⁰²

Aanbeveling: inclusieve trajecten zouden niet meer mogen kosten dan gesubsidieerde trajecten. Er is daarom meer steun en ontwikkeling nodig van 'inclusieve' trajecten zodat deze een volwaardig alternatief kunnen vormen.

C. **Achterstand aanvragen bij DG HAN – hoe zit het ermee?**

Il faudrait faire un travail d'examen des chiffres au niveau des stocks (changement d'outils DGHAN – demande en cours)

Niet in de lijst van kwesties opgenomen artikel:

D. Het is moeilijk voor personen met een handicap om los van sociale huisvesting, een woning te kopen of te huren, deze aan te passen of een aangepaste woning te vinden.

Aanbeveling: zorg voor meer aanbod van aangepaste (huur)woning, dan wel voor meer flexibele administratieve regels rond aanpassingen opdat personen met een handicap op voet van gelijkheid een huisvesting kunnen zoeken.

Participatie aan het politieke en openbaar leven (art. 29):

A. De vrederechters moeten zich expliciet uitspreken over de eventuele ontzegging van politieke rechten voor een persoon onder bewindvoering.¹⁰³ Het is niet duidelijk hoe en op basis van welke referentiepunten de vrederechter dit dient te doen (in vergelijking met personen zonder handicap waar geen beoordeling nodig is). Een persoon zonder handicap met fysieke mogelijkheid tot stemmen, kan enkel als straf uit zijn politieke rechten ontzegd worden. Hetzelfde is niet waar voor personen met een (verstandelijke/mentale) handicap waarbij hun capaciteit beoordeeld kan worden.

¹⁰⁰ Steunpunt welzijn volksgezondheid en gezin, *Financiële ondersteuning voor kinderen met zorgbehoeften intersectoraal harmoniseren. Deel 1. Referentiebudgetten voor gezinnen van kinderen met specifieke zorgbehoeften*, 2023, p. 108.

https://cdn.nimbu.io/s/5s8z9pg/channelentries/yfz8tgy/files/1701682675517/2023_09-1_rapport_19-1_swvg_mjp_14_rapport-zorgbehoefte-ondersteunen_deel_1.pdf?le8a07a.

¹⁰¹ *Ibid*, p. 109 en p. 114.

¹⁰² *Ibid*, p. 109.

¹⁰³ De [wet van 28 maart 2023](#) voerde deze mogelijkheid terug in. Zie huidige **Art. 492/1, §1, 15° BW**.

Meer algemeen is bewindvoering bedoeld om de betrokken persoon te beschermen, het is dan ook niet duidelijk tegen wat het ontnemen van politieke rechten de persoon beschermt.

Aanbeveling:

OPTIE 1: geen ontzegging mogelijk maken?

OPTIE 2: enkel op vraag van PMH en familie; niet voor altijd – herevaluatie moet makkelijk op vraag kunnen; opvolging statistiek: PMH ontzegt om welke reden v persoon zonder handicap ...

Commenté [MN16]: beslis

B.

Naast stemming bij volmacht, zijn er geen alternatieven om in meer privacy te stemmen.¹⁰⁴ Zo is het BDF niet op de hoogte van enige mobiele stembureaus of van de mogelijkheid om online of per brief te stemmen.

De verkiezingsinformatie is ook weinig toegankelijk. Op de websites van de politieke partijen zijn geen *easy-to-read* teksten te vinden, noch gebarentaalvideo's. Er zijn geen pamfletten in braille beschikbaar.

Voor sommige lokale verkiezingen is de stemplicht afgeschaft, dit wil evenwel niet zeggen dat de stemmodaliteiten en -infrastructuur niet langer toegankelijk dienen te zijn. Wie wil, moet kunnen stemmen (autonoom, in alle privacy).

Aanbeveling: er is nood aan meer stemopties en meer toegankelijke verkiezingsinformatie. Ongeacht het bestaan van stemplicht.

C. Het BDF is niet op de hoogte van enige speciale acties die representatie van personen met een handicap op besluitvormingsposities waarborgt of faciliteert.

Aanbeveling: voorzie quota op de kieslijst, naar voorbeeld van genderquota.

Deelname aan het culturele leven, recreatie, vrijetijdsbesteding en sport (art. 30):

A. De afhankelijkheid van anderen om ergens te raken en om ergens aan deel te nemen vormen de grootste struikelblokken voor personen met een handicap.¹⁰⁵ Dit zouden persoonlijke assistenten kunnen doen, maar daar zijn lange wachtlijsten

¹⁰⁴ Art. 147bis [Algemeen Kieswetboek](#).

¹⁰⁵ VAN BIESEN D. et al. [in opdracht van: (G) Sport Vlaanderen], *Onderzoek naar de actieve sportdeelname van personen met een beperking in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: een nulmeting*, 2018, p. 46.
<https://gbiomed.kuleuven.be/english/research/50000737/research/pash/research-lines/sports-in-for-society/bms-studies/studies/bms047.pdf>.

voor en het budget zal niet in alle deelstaten volstaan om recreatie te dekken.¹⁰⁶ Bovendien moeten ook personen in een instelling gebruik kunnen maken van ondersteuning en (aangepast) transport.

Slechts [14 procent van de Vlaamse sportclubs](#) heeft een specifiek aanbod voor sporters met een fysieke of verstandelijke handicaps. In de Franse gemeenschap ligt dat getal nog lager, daar is sprake van plus/minus [200 clubs die handisport](#) aanbieden.

Zoals vermeld in het staatsrapport zijn er toegankelijkheidslabels,¹⁰⁷ en [websites](#) om toegankelijkheid bepaalde gebouwen te raadplegen. Het BDF kan evenwel niet direct iets vinden rond toegankelijke speeltuinen.

De meeste federale musea zijn niet toegankelijk voor personen met een handicap.

Aanbeveling: er moet een aanbod aan betaalbaar (aangepast) en interregionaal beschikbaar vervoer uitgewerkt worden.

Aanbeveling: er is nood aan meer hulpverleningsberoepen/-functies die ook 's avonds en in het weekend inzetbaar zijn voor onder meer vrijetijdsactiviteiten.

Aanbeveling: de toegankelijkheid van sportinfrastructuur moet opgevoerd worden.

Aanbeveling: alle speeltuinen moeten verplicht toegankelijk zijn. Eventuele aanpassingen/bouw, aanstelling van toegankelijkheidsexpert moet gesubsidieerd worden.

B. De Franse gemeenschap subsidieert drie speciale bibliotheken (Ligue Braille, Eqla, La Lumière) die culturele bemiddelingsactiviteiten voor personen met een visuele handicap ontwikkelen en organiseren.

In Vlaanderen is er één openbare bibliotheek voor personen met een leesbeperking ([Luisterpuntbibliotheek](#)).

Statistiek en dataverzameling (art. 31):

Binnen de IMC Handicap heeft de Werkgroep Statistiek gewerkt rond indicatoren voor beleidsvorming.¹⁰⁸ Het werk was beperkt tot bestaande gegevens, mits enkele

¹⁰⁶ Zie bespreking onder **art. 19 UNCRPD, A. en C.** Daarnaast zie ook vaststelling onder **art. 28 UNCRPD, B:** financiële ondersteuning volstaat vaak niet om extra kosten inzake vrije tijd en mobiliteit te dekken. Zie: Steunpunt welzijn volksgezondheid en gezin, *Financiële ondersteuning voor kinderen met zorgbehoeften intersectoraal harmoniseren. Deel 1. Referentiebudgetten voor gezinnen van kinderen met specifieke zorgbehoeften*, 2023, p. 109.

https://cdn.nimbu.io/s/5s8z9pg/channelentries/yfz8tgy/files/1701682675517/2023_09-1_rapport_19-1_svwg_mjp_14_rapport-zorgbehoefte-ondersteunen_deel_1.pdf?le8a07a.

¹⁰⁷ Vlaanderen - '[toegankelijke sportinfrastructuur](#)'; Franse Gemeenschap - '[access-i](#)'.

¹⁰⁸ [Interfederale strategie handicap](#) 2022-2030, p. 73.

verbeteringen – zijnde de aanbevelingen die reeds gegeven zijn door het UCNRPD Comité (gebruik standaarden van de Washington Group en uitsplitsing data).

Deze uitsplitsing is evenwel ook nodig voor andere data: bv. digitale geletterdheid; arbeidsmarktparticipatie.

Er wordt gewezen op het ontbreken van gegevens over personen in collectieve huishoudens. Deze gegevens zijn evenwel cruciaal voor een efficiënt de-institutionaliseringsbeleid.

Aanbeveling: handstreaming toepassen bij verzameling van gegevens (bv. digitale geletterdheid; arbeidsmarktparticipatie).

Aanbeveling: zorg voor een gecoördineerd beleid, gebruik van zelfde definities en referentiewaardes zodat de gegevens vergelijkbaar zijn over heel België. Gebruik internationale standaarden.

Internationale samenwerking (art. 32):

Het BDF is niet op de hoogte van enige ontwikkelingssamenwerking die gericht is op of die betrokkenheid van personen met een handicap faciliteert.

Nationale omzetting en monitoring (art. 33):

A.

Er is nog steeds onvoldoende begrip van en aandacht voor het concept van handstreaming bij de administraties en politieke beleidscellen. Daardoor ontbreekt een gestructureerde werkmethode tussen de focal points en de adviesraden.

B. Vlaanderen heeft zich teruggetrokken uit Unia sinds 15/3/2023. Voor Vlaamse bevoegdheden is nu het Vlaams Mensenrechteninstituut bevoegd. **Zie voetnoot onder art. 5 UNCRPD – punt C.**

C. De Nationale Hoge Raad van Personen met een Handicap is geconsulteerd geweest bij opmaak en uitvoering van het Federale Actieplan Handicap en de Interfederale Strategie Handicap.¹⁰⁹ Evenwel wordt geen één adviesraad geraadpleegd wat betreft de bijeenkomsten van de IMC Handicap. De adviesraden zijn niet uitgenodigd om de werking van de meeste werkgroepen van de IMC op te volgen.

Aanbeveling: systematiseer de betrokkenheid van adviesraden vanaf het begin van discussies. Niet op het laatste moment van besluitvorming.

¹⁰⁹ [Federaal actieplan Handicap 2021-2024](#) en [Interfederale strategie handicap](#).

